

El llenguatge

Gent de casa bona

6/VII/1970

Santiago Rusiñol va satiritzar certs sectors de la burgesia barcelonina que havien decidit de parlar en castellà, perquè deien que feia més fi, i potser s'ho creien i tot, en un sàinet que va esdevenir molt popular i que duia com a títol la denominació sovint aplicada a l'estament de què formaven part els protagonistes de l'obra: Gente bien. És una denominació inequívocament castellana, que l'autor es va abstenir de traduir tant perquè així s'adela amb l'argument com, segurament, pel fet que l'expressió és intraduble literalment: efectivament, «gent bé» no vol dir res i hauria resultat sens dubte inintelligible per al públic contemporani de Rusiñol.

Tanmateix, com que avui és força habitual d'imitar els personatges ridiculitzats per Rusiñol, encara que sigui inconscientment o, si es vol, parcialment, ja no és pas infreqüent de sentir expressions com «una gent bé», «una família bé» o «una noia bé». Volem dir que els qui hi recorren no han deixat d'experimentar, encara que no se n'adonin, i que conscientment la rebutgin, una influència anàloga a la que afectava els personatges del nostre comediògraf i que era la causa de la seva inversió idiomàtica, fet tant més digne de posar-se en relleu que sovint —segons els casos— hom usa aquestes expressions amb una clara intenció despectiva. I el mateix podríem dir dels qui manifesten llur menyspreu per aquells que anomenen «fills de papà», sense adonar-se que si recorren a aquesta frase és que, en realitat, no n'estan pas tan allunyats com això.

El català no ha conegut aquesta peculiar adjectivació de l'adverbi bé, tal com ha fet el castellà amb la seva forma corresponent «bien», i ha creat, per a aquests casos, l'expressió de casa bona, amb què obtenim les variants gent de casa bona, una noia de casa bona, un nen de casa bona, que no són necessàriament pejoratives: estem convençuts que el benestar i fins i tot l'opulència no són incompatibles amb la dignitat i la integritat. És cert, però, que es poden usar i s'usen amb aquest valor: gent de casa bona equival a «gente bien», tant si es vol designar, simplement, una gent d'una determinada posició social, com si volem posar en relleu les tares morals de les quals, justament a causa d'aquesta posició, no han sabut resistir la contaminació.